

Эдл-ахугын тосхлтиг заллгъна ленинск принципс болн СССР-н экономическ өргдэлтин зарм то-диг

Советск Союзин Коммунистическ партин XX-ч съездман орн нутгт эдл-ахун болн культури тосхлтин ик зурас темдгив. Нургьлдж кунд промышленность өргдүүлгъяр, тасрхан угагъяр болдж йовх техникеск прогрессар болн куч-көлснэ производительность өддлүүлгъяр ул кедж, оли амтнэ эдл-ахус цуг халхсарн улм цаарандан күчтэгъяр өргджихиг тетгдж, селанэ эдл-ахун производствиг улм икяр өргдүүлдж, тегэд терүнэс нитгэгъяр советск оли-амтнэ материалнь джиргълин болн культури кемджэг икяр ясуулхиг күндгын — СССР-н оли-амтнэ эдл-аху өргдүүлгънэ эрки гол төрмүднэ гндж съезд тавлдж темдгив. Ами болгъид эдл-ууш кедж гаргългъяр цугтагъаснь байн капиталистическ орн-нутгудиг күндж давх — СССР-н экономическ гол төрмүдиг, төвкнүн баялгънэ экономическ дорлданэ хаалгъд тууджлгч ахр цагин эргид күндж чадх цуг аргъ-эв советск орн-нутгт ода баянэ.

Советск Союз өдгэ цагт пүүрлгч техникяр агсгдсн, цуг халхсарн күчтэгъяр делгрсн социалистическ промышленность, урдк-урдкасн збвэр улм материалнь рессурсмудга, дакад оли-амтнэ эдл-ахун цуг халхсарнь кдлцхадг кдлмшчирин болн специалистврин өддэн медрлэ кадрумдга. Эдл-ахун гардвриг, промышленность болн тосхлт заллгъиг цааранднь ясуулгъна төрмүд мана орн-нутгин эдл-ахун өргдэлгънэ өдгэ цагин кемджанд онц нильчэн үзүлджанэ.

Советск Союзин Коммунистическ партин Централнь Комитетин 1956-ч джилин декабрьт болн 1957-ч джилин февральд болсн пленумс деер

партин XX-ч съездин шийдвр-мүдиг күндгнэ түрүн то диглдж, социалистическ тосхлтд шин дшилврмүд бэрх тодрха төрмүд темдгилгдлэ. Оли амтнэ эдл-аху хурдн йовудар өргдүүлдж советск орн-нутг нитгэгъяр уралан йовдж йовхиг 1956-ч джилин, зургъадгч тавн джилин негдгч джилин то-диг үзүлджанэ. КПСС-н ЦК-н февральск пленум темдгисн метяр, Советск социалистическ экономикин элдү ик көригъиг болн эваргъиг саянар олзлджар оли-амтнэ эдл-ахун йоста улнь болгч — производств гардлгъиг орлулад, промышленностин болн тосхлтин цуг халхсар заллгъ бүрдэлгънэ янзиг эрк биш ясуулхиг оли-амтнэ эдл-ахун цаарандк өргдүүлгън тавлжанэ.

Орн-нутгин, союзн республиксин болн экономическ райондин производительн күч өргдүүлгънэ збвэрт өссн кемджэг тоолдж медэд, дакад байр газрар медрлэ оли кадрумд өссиг тоолдж медэд, промышленностиг болн тосхлтиг коммунистическ тосхлтин өдгэ цагин девснэд эдл-ахун төрмүдлэ болн некрмүдлэ ирлцүлгъяр промышленность болн тосхлт заллгъ бүрдэлгънэ янзиг цааранднь ясуулхиг туск төрмүд эрк биш күндгхиг партин Централнь Комитет тоолдж медв.

Промышленность болн тосхлт гардлгъиг оньдарулхин тускар тодрха заавр кехиг, дакад эн төрин государствени ик чинриг медж, терүг СССР-н Деед Советин халэврт орулдж битхэ гндж КПСС-н ЦК-н Президиум болн СССР-ин Министрмүдин Советд партин ЦК-н февральск пленум даалгъла.

1. Советск оли-амтн болн нарт делкэн цуг күч-көлсчир эн джил Алдр Октябрьск Социалистическ революцин 40-ч өбниг темдгилжанэ. — Дбчн джил урд Россияин кдлмшч класс күч-көлсч крестьянск улсла хамдан капиталистврин болн помещикүдин нойллгъиг хольвлад, йосан гарган авч нарт делкэн түрүн болдж күч-көлсчирин государств — Советск социалистическ государств тогтадж авб. Заводмуд, фабрикс, транспорт, газр, б-шугъу модд, орн-нутгин орч-лнъгин цуг збөр оли-амтнэ эзлгънд орв. Тууджд түрүн болдж күч-көлсч оли-амтн эврәнн төрскидэн йоста эзн болцхав. Орн-нутгин эдл-ахуг шин, социалистическ эклцяр бүрдэлгънэ төрмүд, эн эдл-ахугъан капиталиствр болн помещикүд угагъяр, даджрачир угагъяр бэрлгън теднэ ээм деер ачгдцхав. Советск оли-амтн эврәнн социалистическ государств тогтахларн урднэ йовдж үзэд уга хаалгъяр йовдж, берк ик хату-мөтүг дшилдж йовсми. Мана орн-нутг хаана йосна цагт экономическ халхарн ард үлдсн медгдг биший, нарт делкэн түрүнк дэн, дакад терүнэ дару багъ наста Советск республикүр империалистическ булагъачирин дэврлгън мана орн-нутгин улм чинэгъинь авад, эдл-ахун күүрлгүр авч ирсми. Эн соньсглад уга күчр баялдж В. И. Ленин толгъачта Коммунистическ партъ күч-көлсч миллион улсиг Октябрьин дшилвр харсхд, оли-амтнэ

эдл-аху хярү тосгхд босхв. Империалистврин зертэ-зевтэ дэврлгъиг хярү цоксна хббн Советск орн-нутг эврәнн эдл-ахун тосхлтарн нарт делкэн баялдж эрки өлмэгъан хальдав. В. И. Ленин иигж келсми: „Эн сүүрт ноолдан цуг делкэн кемд авч иргдв. Бидн эн төриг хагълхвдн, — тегэд бидн нарт делкэн кемд лавтагъяр болн дакуд угагъяр дшилвр бэрхвдн. Тер учрар эдл-ахун тосхлтин төрмүд маднд цань уга ик чинртэ болджана (32 том, 413 халх).

2. Эдл-ахун тосхлтин төр-мүд эклэд күндхлэрн транспорт, топливн промышленность, металлургий хярү босхдж өргдүүлхд, орн-нутгин цуг эдл-ахун улнь болгч, орн-нутг газадн өлмэд орл уга баялгъиг болн харслтин чидлиг тетглгънэ улнь болгч машинд келгънэ агъу-ик промышленность бүрдэлгънд гол оньган Коммунистическ партъ өгчэсмн Эдл-ахун тосхлтин зура кедж, терүг күндхлэрн орн-нутгт электрификац келгънд партъ ах чинр өгчэсмн. Социализмин эрки материалнь улнь зуг кунд индустрий болджана гисн марксизм-ленинизм гол зааврар партъ гардвр кедж арвд-ж уга аль бис арвллгъиг машинд келгънэ агъу ик индустр өргдүүлхин тблэд, электрофикац өргдүүлхин тблэд хадгълхмн.

Ард хосрсн салу-салу баялдж крестьянск эдл-ахуг социалистическ эклцяр хуврэх, селанэ эдл-ахуг механизированн агъу ик коллективн эдл-ахуд хуврэх

төр социализм тосхлгъна хамгин нарн төрмүдин негнь билэ.

Селанэ эдл-ахуг социалистическ оньдарулгъна кергт, колхозмуд, машинно-тракторн станцс, совхозмуд бүрдэлгънд ленинск кооперативн зура партин программнь болла. Күч-көлсчирин сургъуль эрдмин кемджэг өддлүлхд, мана орн-нутгт культури революц кехд, оли-амтнэ интеллигенц бурдэхд, эдл-ахун цуг халхсарнь кдлцхэх сан медрлэ кадрумдт сургъмдж өглгънд советск йосна түрүн өдрэс авн Коммунистическ партъ агъу ик оньган өглэ.

Тим кевяр, Коммунистическ партъ орн-нутгиг индустриализац кех болн электрофикац кехиг, селанэ эдл-ахуг социалистическ эклцэгъяр негдүлхиг, культури революц келгъиг, орн-нутгин цуг келн-амтсин эдл-ахуг болн сургъуль-эрдмиг өргдүүлгъиг, оли-амтнэ социалистическ дорлэ делгрүүлгъиг урдаснь темдгилдж халаддж медж йовсн В. И. Ленинэ бичсн, социализм тосхлгъна сургъуль-эрдмин гүн ухагъяр агсгдсн программта баясмн. Эн йовлд партиг идеян агсв, оли-амтнэ өмн шин баял-джиргълин тосхлтин ил хаалгъ секв, күч-көлсч оли-амтиг уулдвртэ шуналтта болгъв.

3. Орн-нутгин экономическ өргдэлтин темдгисн зурас күндгхлгъяр күндгхин тблэд кдлмшчирин болн крестьянмудин социалистическ государствин йоста демократическ ул-үндснлэ ирлсн оли-амтнэ эдл-аху заллгъна шин янз болн эв-аргъ гаргъх кергтэ билэ. Социалистическ государствд эдл-аху заллгъиг чикяр

(Цааранднь)

бүрдэлгън материалнь производствен тасрхан уга бслгъяр, ори-нутгин экономическ кучиг батрахд, оли-амтна байдл-джиргълиг брлгънд болн оли-амтна эдл-ахун кбрнгиг күнднь саянар олзлгънд агъуик чинртä. Тер учрар эдл-ахун тосхлтин төрмүд, эдл-ахун зарм халхс заллгъна төрмүд Коммунистическ партин болн Советск правительствоин гол онгт оньдун байдл билä.

Эдл-ахун централизованн государствоин гардлгъиг производств заллгънд шуд орлдгд күч-кблсч улсиг уулдвр-шуилтла бäärн газрин органи селдвæриг брлгдүүлгънлä болн оли-амтна эдл-ахун зура куцахин толäд төднä даалгъвæриг ббдүүлгънлä чикяр ирл-цүлдж негдүлдж чадх аргь бгчäх социалистическ эдл-аху ээлзлгън гол принципнь, — демократическ централизмин принцип болджана гидж В. И. Ленин Советск йосн тогтсна турун сармудт эдл-ахун тосхлтин программ темдгдлжæлæрин келсмин.

Йоста демократическ утхухатагър медгдгд бäärн газрин бвæрциг күндн болн халалтг уагъар брлгдүүлсн дее-рән бäärн газрин сән эклциг, бäärн газрин селдвæриг, олиа күцүлдж йовлгъна оли зүсн халлгъиг, авциг болн брлгдүүлх тууджар түрүн болдж гаргъдсн эв-аргь болджана гидж В. И. Ленин бичсмин.

Социалистическ государствд оли-амтна эдл-аху брлгдүүлгън эрки принципн зура келгън — ори-нутгин эдл-аху государствени нег зурагъар йовулгън болджана. Экономическ болн эдл-ахун нтã, збөр хамгиг нег кемджæвæр олзлхар зүткдг агъуик ег зурагъар кегдг тосхлт уг тер социалистическ тосхлтин сн нер зүүдж чадхмн, — гидж В. И. Ленин келсмин (Инджисн, том 28, халхнь 19).

Производство заллгънд оли-амтн шунлттагъар орлцхд аадг уга аргь бгсн социалистическ тосхлтин заллгъна ленински принциптин алдр члдин СССР оли-амтна эдл-бслтин уудж узулв.

4. Ленинск зураг ларан-дандн куцадг Коммунистическ партин гардврт советскин-амтн тууджлгч ахр болт социализм тосхв. Оли-амтна чидлән нол уагъар бдлгъяр эдл-ахун цуг халхæриг техникяр агсах аргь бгсн оли Советск Союзин харслнн күнчиг кемджән уга бдл-лæх аргь бгсн агъуик күч-социалистическ индустрийн джилмүдин туршарт ма-ори-нутгтг бурдлгъв. Ори-нутгиг индустриализоватъ кех алгъур залсн күнд промышленностин йилгъгч халхсиг рун болдж брлгдүүлх хаал-урин залсн партин ленинск черальн хаалгъ ямаран гүн-сатã болн хол тоолврта байд-г болн байджæхиг Төрскән арслгъна Алдр дән цань уга килтæгъяр узуллã.

СССР-н оли-амтна эдл-ахун аннã хббтк джилмүдт ули алан холд йовб, шин, улм дән девснлг гарв. Социалистическ промышленность болн аннã эдл-аху бдгä цагин нау-н болн техникни дилврнин бдсдж-брлгддж йовцхана.

Техническ прогрессин халхик уэмдг болгч бдгä цагин машинд, прибормуд келгънд, оли-амтна эдл-аху эдл-аху электроник олзлгънд, атомн кучиг олдж олзлгънд авлгънд болн теруг төвкнун байдлгънã толäд орцулгънд гатлгън ик дилвр-мүдт бәрлгдн болджана.

Советск йосна джилмүдт ма на ори-нутг эдл-ахун бслтæрин капиталистическ кесг государствоин кучад, промышленн производствин кемджæвæрин делкал хойрдгч ормд гарв. Советск Союзд промышленн продукц гаргългъна кемджән 1957-ч джилд революцион бмнк цагинәр дуньцүлхлã 30-гар холван, 1940-ч джилдинәр болхлã — дөрвн холван шаху бсв. Тер дотр машингъяр кемдг гаргългъна продукц болн металл кемдг бейдлгън 1913-ч джилдинәр дуньцүлхлã — 180 холван, электроэнерг кемдг гаргългън 100 холван шаху бсв. Гражданск болн нарделкан хойрдгч дән, дакад дарунь оли-амтна эдл-аху хæру тосхлгънд цагмуд багъ гихдән 18 джилн гаргъдсн Советск йосна 40 джилн эргид социалистическ индустри тосхлгънд бærн алдр ик дилвр-мүд тинм. Дäänã бмнк цагт болв чигн, дäänã хббтк цагт болв чигн, капиталистическ бслтин туулж эс медсн болн медад уга хурдар социалистическ промышленность бсдж йовхиг эн итмджтæгъяр герчл-джәнã.

Советск Союзд механизировани агъу-ик селәнã эдл-аху бурдлгъв. Социалистическ индустриин колхозникүдин, МТС болн совхозмүдин колдмш-чирин күч-кблсиг икæрам-гач, селәнã эдл-ахун гол колдмшиг кемджæх олгä цагин машиндәр селәнã эдл-аху агсв. Сүл джилмүдт селәнã эдл-ахун производствин зарм халх-сн бслтг збөр ик дилвр-мүд бәрлгдв — эмгиг болн эмгиг-сирсн газр хагълдг эдлгъяр таранã агъу икдүлгдв, бнйгрсн джилд 1955-ч джилгæвã, нег миллиард шаху пуд буудã улу икяр бейдлгъв. Мана ори-нутг индидни джил хурадж авснлã äдл буудã кезã чигн хурадж авад уга билä. Техническ культуру хурадж авлгън икдв, мал бслгънã эдл-уш, нег улу эс гаргъдж авлгън бсв.

Промышленности болн селәнã эдл-ахун бсдж брлгдүүлгънãс иштæгъяр оли-амтна байдл-джиргълин кемджән тасрхан уга бсдж йовна. Советск тосхлтин улу сән болн мана партин чикполитик оли-амтна материалнь байдл-джиргъл ясурулдж ббдүүлгънд ик дилвр-бæрх аргь бгдæхсмин. Советск-оли-амтна байдл-джиргъл ясрдж ббдлсиг багддж национальн оруг күн болгъар тоолхлã 1913-ч джилдс авн 1956-ч джил күртл 13 холван бсв. Национальн оругъин тини хурдн бслтиг капиталистическ нег чигн ори-нутг медад уга. Улгурнь, США-д национальн ору күн болгънд дундлад ховахла тер цагин туршарт зуг 2 холван шаху, Ангълд болн Францд зуг 1,6 холван бсдж. Энүнд тегад СССР-д национальн цуг ору күч-кблсчирин сã хял-лгънд ховагднã, капиталистическ ори-нутгудт болхлã национальн оругъин ик зуугъинã

даджргч классмуд эалдж олзл-дхана.

Советск Союз культури ре-волюц кегъад делгү сургъуль-та ори-нутгт хуввр. Советск йосна джилмүдт шин, йоста оли-амтна интеллигенц гаргъдв, эдл-ахун болн культуру тосхлтин цуг халхсин толäд ббдән медрлтä кадр бейдгдв. Кемрджән революцион бмнк Российд ббдән болн дундин шишлн сургъульта 200 минь-бонãс тату специалистр бæйсн болхлã, бдгä цагт Советск Союзин оли-амтна эдл-аху дундин сургъульта 6 миллион улу специалистр кбдлжәнã. Олгä цагт цуг зүсн халх сургъульсд 50 миллион күн сурч йовна; Советск Союзд дөрвн күунаб негн сургъуль сурч йовна гидг эн болджана.

Советск йосна джилмүдт мана ори-нутг Коммунистическ партин гардврар эврәнн эдл-

ахун тосхлгд оли-амтна материальн байдл-джиргъл болн культури кемджæ ббдүүлгънд алдр ик дилвр бærсиг дее-риг талдсн тоотс узулджәнã. Капитализмин цевиг хамх цокад, йосан гартан авсн оли-амтн, кемрджән, эдл-ахуған дадж-рачир уагъар, социалистическ эклцтæгъяр бсгхлæрин ю кемдг чадхиг мана ори-нутг теругæрин тодрхагъар узул-джәнã.

Советск Союз ганчарн ода социализмин ори-нутг биш, терүнлã хамдан гар-гаран бәрлддж йовдж йовх Народн Китай, 900 миллион кү негдү-лджæх социалистическ лагерин цуг ори-нутг бдгä цагин байдл шин делкан тосхачирин агъу ик пергчирин бмн алдр сææхи хаалгън секнднã, күч-кблсч күмн амтна күцл — коммунистическ обществ тосхлгъиг ил бææх байдл хуврæгч цуг аргъ-эвнн олднã.

II

Оли-амтна эдл-ахугийн бслт, дакад промышленность болн тосхлт заллгъна янз яслгън

1. Социалистическ экономикн бсдж-брлгдлгън промышленность болн тосхлтин заллгъ бурдэлгънã янзинь болн эв-аргъинь, оли-амтна эдл-аху-гийн зура келгънã эв-аргъинь давгъин ясурулгън кертгæ некджәнã.

Мана ори-нутгтг оли-амтна эдл-аху тосхлтин негдгк девснæгднн государствени залврин халхар олиа эдл-ахугийн Ах совет, бærн газрар совнархозмуд, Госплан болн бærн газрин зуран органс гаргъдсн, эдн цааранднь болхлã гатц ик чинр зүүсн.

Босхлтин цагин төрмүдиг таслж куцагъад, социалистическ индустриализацин программ куцагългънд ордж йовх цагт ахр болзгин дотр промышленностин шин халх бурд-лæх кертгä болв, оли-амтна эдл-ахугийн тосхлт заллгъ шин бурдэлгънã янзар кемдг збвтã болв. Тингäд олиа эдл-ахугийн йилгү чинртã халхар шишлн главк, энүнã дарунд наркоматс, министрствс болн ведомствс гарсн болд. Олиа эдл-аху гардлгъна эн янз күнд индустриин эрки бурд-лгънд, шин техник медж, тууг бдгä цагин научн-тех-ническ кемджән промышленн производствд брлгнær орулдж чадх аргъта, ббдән медрлтä инженерно-техническ кадр болн производств бурд-гæвæр бейдлгънд партин болн правительствин кучлгъ-ни негдүүлгъ теткв.

2. Мана промышленность болн ори-нутгин оли-амтна цуг эдл-аху бас чигн улм ик ббдән кемджән курсн, производствин бслтд шин чинртã хуврлт гарч йовх дäänã хббтк джилмүдт промышленностин болн тосхлтин шин-шин халхс бурдэлгънур зүткелгън, министрствсин болн ведомствсин шин-шин шишлн халхс улм цааранднь гүдждж гар-ргългън онц чидатæгъяр гарчана. Олгä цагин промышленн производств бурдэлгънд агъу чинрин хуврлт гаргъ-джах шин техникни бслтã, техническ прогрессин төрмүд-лã наукин шин дилврмүдлã эн залгълднã.

200 миньг гар государствени промышленн предпри-ятъс болн 100 миньгн улу строек ода Советск Союзд бæәнã. Агъу-ик ори-нутгин оли-зүсн районсар бææцæдг, эн байдл ик оли тоота пред-приятъс болн стройксиг нег министрствæс эс гидж ведом-ствæс тодрха саянар гарлхд зовлнгъта. Ода бææх производствин кемджәнд промышлен-ность болн тосхлт заллгъна ол-гä цагин янз олиа эдл-ахугийн бслтиг тодрха саянар гардлгъ-набссн некврлã ирлцджæхш, тинм байдл социалистическ эдл-ахугийн системд бææх кбрнг күндн олзлх аргиг багъ-рулна.

Оли-амтна эдл-ахун цааранднь бсдж брлгдлгънã төрмүд промышленностин болн тосхл-тин цуг халхар заллгъна бур-дэлгънã янзс ясурулгъ нек-джәнã. Энүнã залгъдулдж промышленностиг гардлгъна зарм хуучрдж олсн бурдэлгънн янзс солх кертгä, тер юнбгäд гихлã, техническ, экономическ болн административн заллгъиг цааранднь ургмдүлшго халхар эс йовулдгар, оли-амтна эдл-ахугийн заллгън янзс улмар ясурулдж, эвлүн кехмн, областсин, крайсин, республиксин бвæрцсинь саянар тоолдж мед-хмн.

Промышленности болн тосхлтин гардвиг унъг-ундсærн оньгдарулгъна туск төр олиа эдл-ахугийн бслтин зураг-ку-цагългънд дуту бææхин учрар гарчæхин биш. Советск Союзин промышленность ицгтã-гъяр уралан йовдж йовна, ода чигн йовдж йовна, энүг оли-амтна эдл-ахун зура куцагъл-гнã тускар гарсн то-диг мед-дүлдж бæәнã. Залврин бурдæгч янзсиг оньгдарулгън ори-нут-гин производствин чидлн улмар бсхд сарул хаалгъ гар-гъхин, манд бææх дала ик ре-зервиг күтцнн олзлхн, оли күч-кблсчирин уулдврч селдвæ-риг болн шунмгъгæ брлгд дел-грүлхин, олиа эдл-ахугийн бслт цаарандн йовхнн болн советск оли-амтн сән бææх джиргъл тетгхин толã кемдж

бæәнã. Промышленность болн тосхлтин заллгъиг оньгдарул-лгъна тускар кемдг кертгүл промышленностин болн тосхл-тин залврин бдгä цагин янзс бææх дуту-дундсиг уурулхд дбнъ тусан күртгхмн.

3. Промышленность болн тосхлт гардлгъна колдмшт бææх нег ик дутунь — ведомствени хаалтг байдлгън, эн учрар оли-амтна эдл-ахугийн бсдж брл-длгън эрки оли төрмүдиг куцагългън бәрлгднã. Эдл-ахун зарм гарчарин узковедомствени йовдл узулгд учрар мана государств ик гарула харгъл-гиг, хооран саадж болшго оли-на эдл-ахугийн кесг төрмүд таслхн удан болзт бәрлгд байдгиг кесг оли йовдмуд узул-джәнã. Улгурлхд, трактор-муд гаргългъна туск ик чинртã төр авад хлãйã. Кесг оли зүсн колдмшиг колесн трактор-ар келлã гусеничн трактор-ар келнãс дееринь селәнã эдл-ахугийн органмүдин болн машинд тосхлгъна колдæчир саянар меднã. Зæрм машинно-тракторн станцин болн газдин ори-нутгин селәнã эдл-аху-гийн дамшлтс гусеничн трактормүдин тонь цуг паркин ут тоодн 10 процент шаху, колесн трактормуд — 90 процент болхлã сән болхиг узулнã. Колесн болн гусеничн трактор-мүдин тоогъинь кемрджән индгж дуньгцүлхлã 1957-ч джилд гусеничн трактормуд гаргългъиг кесг арвæд минь-гънд багърулх, эднã орчд-тедү дуньгä оли колесн трактормуд гаргъл бæйсн. Индгж солввр келгън нег тракторд, двигателин чидлн 55-д мбрнã чидтã болхлã, ним олзта бол-хмн: металлн гару 2,2 тонн багърхмн, нег мбрнã чидлд ир-дгæх трактор 1,5 холва гинг-рнã, цветной металлн гару 30 процент шаху хасгднã, да-кад трактор гаргългънã колд-мшн хойр холван улу хасгд-нã. Энн бас тер производствени площадьт трактормуд гаргългъ икдүлх аргь бгчәнã. Трактор гаргългъна унн дунь-цүлхд 20 процент килвр болх, тракторин яслгъна болн тех-уход келгънã унн кесн гектар газрарнь тоолхлã хойр холгã шахудан багърхмн.

Тер кевæр, гусеничн тракторин орчд гаргъсн 100 минь-гън колесн трактормуд болгъ-ниг авад тоолхлã, металло-пробат 56 миньгн тонн, бор цд 68 миньгн тонн, цүтхсн болд 92,5 миньгн тонн, цвет-ной металл 4 миньгн тонн шаху оли-амтна эдл-аху дæв-лгдхмн. Трактормуд гаргъл-гъна унн багърснã учрар-цуг арвæлгд мбнгнã тонь 160 миллион арслн болжмн, Эн мбнгар джилдән 400 миньгн тбгән резин гаргъдж болх производствени мощнсть тос-хдж болжмн. Эн то тбгән ре-зин 100 миньгн трактор-күр-хмн. Министерствин хоорнд ведомствсин зүткән гарад йов-сн толäд оли-амтна эдл-аху-дин ик олзта солвврн туск төр цагтан таасгдл уга бæйлã.

Оли-амтна эдл-ахун эрки төрмүд ведомствени зүткәнд чивад йовсн йовдлмуд про-мышленности болн тосхлтин нань чигн халхар бææцхәнã.